

Statsministeren

SVAR PÅ SPØRSMÅL

TIL SPØRRETIMEN 8.2.89 kl. 11.00

fra representanten
Kjell Magne Bondevik

Stortingets president

"I følge Klassekampen 3. februar 1989 er det i Norge allerede gitt patentrettigheter innenfor geneteknologi som blant annet omfatter menneskegener.

Hva mener Regjeringen om dette, og vil og kan den gjøre noe for å stanse en slik utvikling eller vil den innta en "avventende" holdning som overfor EF's patentdirektiv?"

President,

Patentloven av 1967 var sist til behandling i Stortinget i 1985, på grunnlag av Ot.prp. nr. 3 for 1984-85. Den er praktisk talt likelydende med patentlovene i de andre nordiske og mange europeiske land.

De patenter som er gitt innen geneteknologi representerer metoder som har vært kjent og praktisert i flere år. Det dreier seg hovedsakelig om patentbeskyttelse også i Norge av utenlandske oppfinnelser.

Patentloven forbyr uttrykkelig patentering av arvelige endringer i planter eller dyr.

Derimot tillater den patentering av prosesser for endringer i arvestoffet i mikroorganismer, dvs. bakterier o.l. Formålet med slike endringer er hovedsakelig å gjøre slike organismer istand til å produsere stoffer som kan brukes i medisin, plantevern, o.l. Stoffene kan da fremstilles i industrielle laboratorier.

Endringene i mikroorganismene gjøres på flere måter, inklusive overføring av arvestoff fra andre mikroorganismer, dyr eller planter, noen ganger også fra celler fra mennesker.

Bruk av mikroorganismer til produksjon av legemidler m.v. ble berørt i forbindelse med lovendringen i 1985 om norsk til-

slutning til Budapest-konvensjonen vedrørende deponering av mikroorganismer i patentsaker. I Odelstinget ble det pekt på at forskning på det mikrobiologiske området reiste prinsipielle og viktige spørsmål, men at proposisjonen ikke ga foranledning til å ta spørsmålene opp til bred drøfting i Stortinget.

Det mest kjente, og hittil det kanskje mest betydningsfulle eksempel på utnyttelse av moderne genteknologi er fremstillingen av insulin ved hjelp av bakterier. Dette vil være nødvendig i behandlingen av sukkersyke etterhvert som det vil bli umulig å skaffe nok insulin på tradisjonelt vis fra bukspyttkjertelen fra griser.

Ved denne nye fremstillingsmåten for insulin er det også en fordel å bruke arvestoffer fra mennesker fordi insulinen da blir mer lik det menneskelige insulin enn om man f.eks. bruker arvestoffer fra svin.

Ett av de 7 patenter på det genteknologiske området som er meddelt i Norge siden 1986 dreier seg nettopp om forbedringer i fremstillingen av kunstig insulin.

To andre patenter går på fremstilling av interferon som brukes, bl.a. i bekjempelsen av kreft og virussykdommer. I et av disse omfatter patentet kopi av et isolert gen som forekommer i menneskeceller.

Tre patenter går på teknikker for å fremstille bakterier som anvendes i forskning og i forbindelse med fremstillingen av antibiotika.

Det siste av de 7 patentene dreier seg om fremstilling av insektbekjempende middel.

Som det fremgår av de eksempler jeg har nevnt åpner moderne geneteknologi for positive muligheter bl.a. i bekjempelsen av viktige sykdommer. Men den har også sterkt betenkelige sider, i likhet med enkelte andre teknologiske nyskapninger. Det er helt avgjørende å holde utviklingen under kontroll. Spørsmålet diskuteres intenst i mange land og i internasjonale organisasjoner. Det er positivt at diskusjonen kommer i gang også i

Norge. Vi må trekke grenser mellom det som er etisk og økologisk forsvarlig og nyttig, og det som er forkastelig og skadelig. Dette er ingen enkel diskusjon, og grenselinjene kan sikkert ikke trekkes en gang for alle, med en forskning som er i rivende utvikling.

Vi har behov for å gjennomgå patentloven på nytt, både i lys av den teknologiske utviklingen og praktiseringen av patentlovene internasjonalt. I mellomtiden har vi et tilfredsstillende styringsmiddel med vår nåværende restriktive lov, som praktiseres innenfor de rammer Stortinget har gitt, og som også praktiseres mer restriktivt i Norge enn kanskje noe annet land.

I lys av den store betydning av disse spørsmålene, vil Regjeringen legge frem en stortingsmelding om bioteknologi generelt, med særlig vekt på geneteknologi.

Om kort tid vil vi få en delutredning om patentspørsmål fra det såkalte Bioteknologiutvalget. Denne bør gi et godt grunnlag for den videre diskusjonen. Inntil en slik avklaring foreligger vil Regjeringen ta de nødvendige reservasjoner i de drøftelser som pågår mellom EFTA og EF i dette spørsmålet.